

СИЛАБУС
з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»
на отримання ступеню вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю
242 «Туризм»

Освітньо-професійна програма «Туризм»
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Обсяг курсу – 4 кредити (ECTS): 30 годин лекцій, 30 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота, залік.

Викладач курсу – Литвинов Анатолій Іванович д.е.н., професор кафедри агрології та управління ланцюгами постачання (<http://new.khntusg.com.ua/staff/litvinov-anatolij-ivanovich>)

Опис курсу

Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання з дисциплін: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Економічна теорія».

Постреквізити. Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: «Управління ризиками та страхування в туризмі», «Податкова система», «Бухгалтерський облік туристичної діяльності».

Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Від розуміння світових фінансових процесів, інформаційного забезпечення та вміння ефективно використовувати сучасний грошово-кредитний інструментарій значною мірою залежить успіх та місце суб'єктів політико-економічних відносин у світовій ієрархії. У зв'язку з цим для держави, яка претендує зайняти належне місце в глобальному просторі, особливо актуальною стає підготовка фахівців, здатних аналізувати такі економічні явища, як фінанси, гроші, грошовий ринок та кредит, осмислювати зміни в їхньому функціонуванні та виробляти адекватні підходи в сучасній економічній політиці, а розвиток ринкових відносин зумовлює підвищення ролі фінансів, грошей і кредиту в різних галузях економіки України.

Наукове розуміння проблем фінансів, грошей, грошового обігу, кредитних, податкових і бюджетних відносин є необхідною складовою становлення професійних економічних знань студентів. Тому важливе місце в підготовці висококваліфікованих фахівців відводиться навчальній дисципліні «Фінанси, гроші та кредит».

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти:

знати:

- сутність концепції грошей, їх походження та види;
- сутність вартості грошей, її різні аспекти;
- сутність кредиту та його види, вартість кредиту, плата за кредит;
- сутність понять: валюта, валютні відносини, види валют;
- визначення та функції центральних банків; сутність фінансів та їх функції;
- сутність та значення фінансових ресурсів;
- місце в економічній системі та функції фінансового ринку;
- сутність бюджету, його основні концепції;

вміти:

- показати роль грошей та фінансів у системі відтворення;
- аналізувати сучасну грошово-кредитну і фінансову політику держави та виявляти її вплив на економіку і соціальне становище в країні;
- моделювати нормальну та кризову фінансові ситуації та бачити вихід із останньої;
- будувати моделі фінансових відносин та управління фінансовою системою держави;
- класифікувати кредит за видам;
- визначити вартість капіталу;
- визначити вартість кредиту;
- класифікувати фінансові ресурси за джерелами походження;
- визначати джерела фінансових ресурсів домогосподарств і держави;
- визначити вартість фінансових ресурсів;
- розкривати взаємозв'язок фінансів держави, підприємств і домогосподарств;

– вміти обирати відповідні методи та інструменти для залучення фінансових ресурсів на фінансовому і грошовому ринках

– класифікувати податки;

– класифікувати форми фінансового контролю.

Мета та основні задачі дисципліни.

Мета курсу – формування у студентів наукових знань про фінанси, гроші та кредит, їх основні концепції, принципи побудови та функціонування грошових, кредитних, а також фінансових систем, розуміння суті та ролі фінансів, грошей та кредиту в ринковій економіці.

Предметом вивчення дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є система фінансових та грошово-кредитних відносин в суспільстві та закономірності її розвитку та функціонування.

Завдання курсу – формування у студентів практичних підходів до ефективної роботи з грошовими, кредитними та фінансовими ресурсами різних суб'єктів господарської діяльності, незалежно від їх організаційних форм та форми власності.

Компетентність, що забезпечує. Вивчення дисципліни забезпечує формування у фахівців здатності: застосовувати знання у практичних ситуаціях; вільно орієнтуватися в теоретичних і практичних проблемах грошово-кредитної системи; аналізувати поточну ситуацію на вітчизняному та зарубіжному фінансовому ринку; прогнозувати майбутній розвиток фінансових та грошово-кредитних відносин; обирати оптимальні шляхи вирішення конкретних виробничих завдань фінансового характеру тощо.

Результати навчання. За результатами вивчення курсу здобувачі вищої освіти можуть визначати сутність і роль грошей у сучасному суспільстві, визначати концептуальні основи розвитку грошового ринку України, визначати вплив інфляційних процесів на результати діяльності підприємств, аналізувати платіжний баланс України; аналізувати і характеризувати стан кредитних відносин в державі; аналізувати теоретичні основи грошово-кредитної політики; аналізувати і характеризувати стан фінансових відносин в державі; аналізувати зміни, що здійснюються у податковій системі держави; визначати фінансові результати господарської діяльності підприємства.

Структура курсу

Тема 1. Суть та походження грошей.

Історія походження грошей. Походження грошей: раціоналістична та еволюційна концепції. Мінова вартість та її форми. Суть грошей: загальний вартісний, еквівалентний, технічний вартісний інструмент обміну товарів.

Тема 2. Функції і види грошей.

Повноцінні гроші та їх замітники. Вартість грошей. Час та вартість грошей. Інфляція.

Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші. Грошей як інструмент регулювання економіки. Гроші в ринковій (перехідній) економіці України.

Тема 3. Грошовий обіг і грошові системи.

Поняття грошового обігу, його економічна основа. Грошові потоки. Види грошових потоків та їх взаємозв'язок. Готівковий грошовий обіг.

Безготівковий грошовий обіг. Суть та народногосподарське значення безготівкових розрахунків. Принципи та способи здійснення безготівкових розрахунків. Форми безготівкових розрахунків. Необхідність відкриття рахунків в установах банку. Класифікація банківських рахунків.

Порядок відкриття і закриття рахунків в установах банку. Порядок ведення касових операцій на підприємстві. Контроль за дотриманням касової дисципліни.

Грошова маса та її агрегати. Швидкість обігу грошей та фактори впливу на неї. Вплив швидкості обігу грошей на масу і стабільність вартості грошей. Суть закону кількості грошей, необхідних для обігу. Інфляція і форми її дії.

Грошові системи та їх елементи. Основні типи грошових систем та їх еволюція. Грошова система України: створення і розвиток.

Державне регулювання грошової сфери. Центральний банк – орган державного регулювання грошового обігу. Грошово-кредитна політика центрального банку. Поняття, цілі та види грошових реформ. Грошові реформи в Україні.

Тема 4. Валюта і валютні відносини.

Суть поняття “валюта”. Суть поняття “валютні відносини”. Курс валюти. Конвертованість валюти. Валютний ринок. Валютне регулювання. Курсоутворення.

Валютні системи: суть та їх основні елементи. Історія світових валютних систем: системи золотого стандарту, золотодевізні системи, системи плаваючого валютного курсу.

Тема 5. Кредит в ринковій економіці.

Суть та необхідність кредиту. Функції кредиту. Кредитні відносини: суть, виникнення, припинення. Банківське та небанківське кредитування. Небанківські кредитно-фінансові інститути.

Основні види комерційного кредиту. Основні види банківського кредиту. Принципи банківського кредитування.

Джерела формування позичкового капіталу. Плата за кредит: суть та форми.

Етапи кредитування. Кредитна угода. Забезпечення кредитів.

Джерела інформації про позичальника. Критерії оцінки платоспроможності позичальника.

Тема 6. Кредитна система.

Суть кредитних систем. Кредитна система в Україні та її ланки. Небанківський сектор. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові установи.

Національний банк України, операції національного банку України та його місце в кредитній системі України. Комерційні банки, операції комерційних банків та їх місце в кредитній системі України.

Тема 7. Сутність фінансів, їх функції і роль.

Сутність фінансів. Функції фінансів. Фінансова система і характеристика її ланок. Роль, становлення та розвиток державних фінансів України.

Тема 8. Фінансова політика і фінансовий механізм.

Фінансова політика як складова економічної політики України. Типи фінансової політики. Фінансовий механізм. Фінансове планування. Управління фінансами.

Тема 9. Фінансовий контроль.

Сутність фінансового контролю. Види, форми і методи проведення фінансового контролю. Основні види державного фінансового контролю та органи, які його здійснюють. Внутрішньогосподарський фінансовий контроль. Розвиток аудиторського контролю.

Тема 10. Фінанси підприємств.

Сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Фактори, що впливають на організацію фінансів підприємств. Розподіл виручки від реалізації продукції. Виробничі фонди. Прибуток та рентабельність. Фінансова робота на підприємствах.

Тема 11. Податки. Податкова система України.

Суть і функції податків. Класифікація податків. Види податків. Податкова політика. Податкова система. Податковий механізм. Податок на додану вартість. Економічна суть, методика включення в ціну. Акцизний збір. Мито. Податок на прибуток. Податок з доходів фізичних осіб. Плата (податок) за землю. Єдиний податок.

Тема 12. Бюджет та бюджетний устрій. Доходи і видатки державного бюджету.

Соціально-економічна сутність та роль бюджету. Бюджетний устрій та структура державного бюджету. Організація бюджетного планування. Бюджетний процес. Джерела формування доходів бюджету. Склад і структура доходів бюджету. Класифікація видатків бюджету. Склад і структура видатків бюджету. Бюджетний дефіцит і методи його фінансування.

Тема 13. Місцеві фінанси.

Суть і роль місцевих фінансів. Роль місцевих бюджетів, їх доходи і видатки. Позабюджетні фонди. Фінансові ресурси підприємств, які спрямовуються на формування місцевих бюджетів. Територіальне зведене фінансове планування.

Тема 14. Державний кредит. Фінансовий ринок. Страхування і страховий ринок.

Економічна суть державного кредиту та його роль в скороченні бюджетного дефіциту. Різниця між державним та банківським кредитом. Основні форми кредиту. Державний борг. Сутність фінансового ринку. Складові частини фінансового ринку. Цінні папери. Ринок цінних паперів. Ринок фінансових послуг. Економічна необхідність і роль страхування. Учасники страхових відносин. Класифікація і види страхування. Фінансові аспекти страхової діяльності. Інвестиційна політика страхування. Фінансові результати у страхуванні, перестраховуванні. Страхування у сільському господарстві.

Тема 15. Фінансовий механізм зовнішньоекономічних відносин.

Розвиток зовнішньоекономічних відносин. Міжнародні валютні відносини. Валютні ринки. Митні регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародний кредит.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання - оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: модуль 1 – 50 % семестрової оцінки; модуль 2 - 50% семестрової оцінки.

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua>

Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Національний банк України <http://www.bank.gov.ua/>

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України <http://www.me.gov.ua/>

Державна казначейська служба України <http://www.treasury.gov.ua/>

Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>